

Eskola-liburutegien egoera Hego Euskal Herrian

KARLOS SANTIAGO
JOSE FRANCISCO LUKAS
OLAIA JIMENEZ

K. Santiago eta J. F. Lukas EHUko Hezkuntzarako
Ikerkuntza eta Diagnosi-Metodoen Saileko irakasleak dira.
O. Jimenez Sail horretako Ikertzaile Laguntzailea da.

Sarrera

Testuingurua

Hego Euskal Herriko eskola-liburutegien ikerketa 2004-05 ikasturtean gauzatu da. Germán Sánchez Ruipérez Fundazioak babestu eta IDEAk —Hezkuntzarako Ebaluazioa eta Aholkularitza Institutua— gauzatu du Estatu mailako ikerlan hau. Artikulu honetarako oinarria *Las Bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones* (Marchesi eta Mirret, 2005) izenburupean argitaratutako liburua izan da. Estatuko zenbait Autonomia Erkidegok parte hartu dute ikerlanean, eta, gure kasuan, Hego Euskal Herriko lau lurralde historikoek.

Orotara, Hego Euskal Herriko lau lurraldeetako 24 ikastetxek parte hartu dute. Horietako zortzi Nafarroan, sei Bizkaian eta Gipuzkoan eta lau Araban.

Ikerketa honen aurretik, azken hamarkadan eginikoak hain zuzen, badira eskola-liburutegien egoeraren diagnostikoa egin eta administrazioaren esku-hartzea orientatzeko egin-

dako zenbait ikerketa. Horien artean, honako Autonomia Erkidegoek sustatutakoak daude: Gaztela-Mantxa (Ortiz-Repi-so eta Camacho, 2004), Nafarroa (Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y Cultura, 1999) eta Katalunia (Baró, Mañà eta Roig, 1990 eta Baró, Mañà eta Comalat, 2002); eta Estatu mailakoa, berriz, 1995-96 ikasturte bitartean egini-koa (ANABAD, FESABID eta Ministerio de Cultura, 1997).

Nahiz eta eginiko ikerketek zabaltasun eta metodologia ezberdintasunak izan, guztietan ondorio berera iritsi ziren, alegia adituek oinarritzko eta kalitatezko zerbitzua eskaintzeko proposatzen dituzten eredu eta baldintzetatik oso urruti gelditzen dela espainiar Estatuko errealitatea.

Zehazkiago aipatuz, 1997an Estatu mailan eginiko ikerlana jotzen badugu, eskola-liburutegien horniduran eta funtzionamenduan hainbat hutsune antzeman zirela esan daiteke. Bide batez, honako hauek azpimarratzen dira:

- Nahiz eta oro har liburutegiaren funtzioa betetzen duen espazio bat izan, Lehen Hezkuntzan (LH) batez ere, ez zuten gutxieneko liburutegi zerbitzua emateko behar besteko espaziorik.
- Fondoetan, fikziozko eta ezagutza eta informazio dokumentuak aurkitzen ziren, nahiz eta nazioarteko erakundeek aholkatzen dutena baino gutxiago izan. Desberdintasunak agertzen ziren Lehen eta Bigarren Hezkuntzako artean, lehenaren kalterako.
- Fondoak berritu eta eguneratzeko eta liburutegian zerbitzua eskaintzeko aurrekontu urria antzematen zen.
- Nahiz eta liburutegiko arduradun funtzioak egiten dituen norbait egon, hark kudeaketa eta dinamizazio ego-
kia egiteko ez zuen ez prestakuntza teknikorik ez eta pe-
dagogikorik ere.
- Liburutegiaren ordutegia ez zen ikastetxearentzako zer-
bitzu egoia emateko adinakoa. Liburutegi gehienek or-
dutegi finkoa bazuten ere, etapa bakoitzerako desberdi-
na zen. LHko liburutegien %40 baino gehiagok astean
10 ordu baino gutxiago izaten zuten zabalik.

- Liburutegiko fondoan antolakuntzek ez zituzten katalogiaziorako normalizatutako arauak jarraitzen.
- Etapa bakoitzeko liburutegietako automatizazioa desberdina zen. Ahalegin nabarmena ikusi izan da katalogioaren digitalizazioan, baina LHkoak askoz gutxiago informatizatuak daude.
- Gehien erabiltzen den zerbitzua mailegua da; badira beste jarduera batzuk, informazio bilaketa, lan monografikoetarako laguntza, irakurketa sustatzeko saioak edota liburutegia eta informazio iturriak erabiltzeko formazioa, maiztasun gutxiagorekin agertzen direnak.
- Liburutegiaren proiektua curriculum proiektuaren baitan oso gutxitan agertzen da eta, batzuetan, ikastetxeko agiria izan behar zuenik ere ez zuten uste.
- Ikastetxeen portzentaje handi batean, laguntza eza eta kanpoko liburutegiekin lotura falta antzematen ziren (liburutegi publikoak, irakasleentzako zentroak eta baliabideak).

Emaitza horiek ikusirik, eskola-liburutegiak dauden egoera, bete beharreko oinarriko baldintzei dagokienez behinik behin, urria zela antzematen zen.

Eskola-liburutegien egoerara hurbiltzeko autonomia erkidego mailan lan ugari egin izan diren arren, espainiar Estatu-egoera bere osotasunean inork ez zuen hartu.

Eguneratutako diagnostikorantz

Testuinguru honetan, gaurkotasunezko diagnostikoaren beharra ikusi zen, baina ez soilik datuak eguneratzeko, baizik eta ikuspegi osatuago batetik (liburutegien erabilera, IKTen—Informazio eta Komunikazio Teknologia— eta informazio iturri digitalen presentzia) errealitatea arakatzeko.

Beraz, ondorenean aurkezten den landa-azterketaren helburua da orain arte ebaluatutako funtzionamendu alderdien ikusmira bat lortzea eta gaur egunean garrantzia duten beste alderdi batzuk gehitzea.

Laburki, hauek dira egindako lanaren helburuak:

- Estatu mailako eskola-liburutegien ikuspegi gaurkotua ematea eta gurera etorrira Hego Euskal Herriko eskola-liburutegiena, kontuan harturik hutsuneak dituzten alderdiak, horien garapen potentziala edota etorkizunean esku hartzeko beharra izan dezaketzen zenbait alderdi.
- Orain arte planteatutako ebaluazio prozedura osatzea, alegia izaera kuantitatiboa duen azterketari prozedura kualitatiboak erantsi, datuak bildu eta kontrastatzeko.
- Eskola-liburutegien dinamikan, erabileran eta sorreran parte hartzen duten pertsonaiak ikerketara gehitzea: zuzendaritza taldeak, liburutegiko arduradunak, ikasleria eta irakasleria.
- Ebaluaziorako irizpide berriak aintzat hartzea bereziki, ikasleek eta irakasleek egiten duten liburutegien erabileran, informazio iturri digitalen eta beste baliabide teknologikoen erabilera (hornidura, jasotako eta eskainitako formazioa, erabilerak...).

Diagnostikoa eta gomendioa

Las Bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones (Marchesi eta Miret, 2005) egoeraren diagnostiko osatua eta gaurkotua egiteko, liburutegien funtzionamendu eta erabilera alderdiak kontuan hartzeko eta ikastetxeko jarduera pedagogikoaren baitan atxikitzeko asmoz sortu zen.

Xede nagusiak hauexek dira: analisirako eta hausnarketarako tresna izateaz gain, esku hartzeko eremuak zehaztea eta eskola-liburutegien hobekuntzarako neurri eta ekimen berriak ahalbidetzea.

Ikuspegi horretatik, ikerlana eskola-testuingururako laguntza gisa aurkezten da, egoeraren ikusmira gaurkotua emanez, iradokizunak eskainiz eta garapenerako bultzada emanez.

Erantzukizun eta eskuduntza era askotako eragileak aintzat hartu dira. Norabide horretan, hezkuntza administra-

zioa (zentrala eta autonomikoa), ikuskaritza, pedagogia-taldeak (zuzendaritza, irakasleak, liburutegiko arduraduna), elkarte espezializatuak, fundazioak, ikerketa erakundeak eta unibertsitate mailako formazioak elkarren artean arituz eta koordinatuz, eskola-liburutegiak beharrezko dituzten tresnez hornitzeko eta informaziorako, ikasketarako, kulturarako eta formaziorako zentro bihurtzen laguntzeko bidea dela ikusi da.

Eboluzioa

Ikerlan honek nazioartean gauzatu diren ikerketa-ildoak hartu ditu erreferentziatzen. Horrek ebaluazio praktika desberdinak alderatzeko eta etorkizunean egin daitezkeen lanak ikusteko aukera eman du.

Erreferentziatzen hartutako ildoak hauek lirateke:

- Eskola-liburutegien baldintzak eta funtzionamendua ikusteko azterketa kuantitatiboak. Horien artean bereizgarrienak, AEBetako *Department of Education* eta *National Center for Education Statistics* (Holton, Bae, Baldrige, Brown eta Heffron, 2004), Erresuma Batuko *Chartered Institute of Library and Information Professionals* (CILIP, 2002) eta Kanadako *National Library* (Durand eta Waltmann Dashko, 2001) eginikoak.
- Australiako (Lonsdale, 2003) eta Eskoziako (Williams, Wavell eta Coles, 2001) ikerketak: eskola-liburutegiak ikasleen lorpenetan zer-nolako eragina duen ikusi zuten, ikasleen zenbait konpetentzia aztertuz.

Eskoziako gobernuak, *How Good is Our School? Self-Evaluation Using Performance Indicators* (SCCC/HMI, 1999) ekimenarekin, ikastetxeentzako auto-ebaluaziorako tresnak sortu eta auto-diagnostikoa egiteko bidea eman du. Horrekin batera egoera ezberdinetako kasu praktikoak ere eskaintzen ditu.

Aurreko ikerketa ildoen haritik honako hiru lan eremu hauek irekitzen dira etorkizunerako:

- Espainiar Estatuko eskola-liburutegien aldiari behingo diagnostikoa egitea, eta gure kasuan Hego Euskal Herriko eskola-liburutegiena, aztertutako adierazleen bilakera ikustea ahalbidetuko duten prozedura eta tresnak erabiliz.
- Ikasleek euskarri ezberdinetako informazio iturriak erabiltzeko beharrezko dituzten konpetentzien azterketa (bilaketa, aukeraketa, egiaztatu, berregituraketa...) eta eskola-liburutegiek duten eragina formazio eta erabilera gune gisa.
- Ikastetxeentzako orientagarriak izango diren tresnak eta materialak sortu. Horien artean auto-diagnostikorako tresnak eta eskola-liburutegien hobekuntzarako jarraitbideak eskaintzen dituen plana.

Europako egoera

Europako hainbat herrialdetako legedia aztertu ostean horien arteko konparaketa egin zen, eta zenbait ondoriotara iritsi. Horietako batzuk aurkeztuko dira.

Europaraz aztertu diren herrialde guztietan eskola-liburutegien sustapenerako politika bat badute, nahiz eta kasuan kasuko garapen egoera eta eskolako bizitzan duen integrazio maila ezberdinak izan.

Hedatu den dagoen eskola-liburutegi eredua irakaskuntza eta ikaskuntza prozesua laguntzeko multimedia baliabideak dituen aretoa da.

Eskola-liburutegia informazio gizartean beharrezkoak diren konpetentziak eta ikaskuntza autonomia garatzeko beharrezko baliabidea dela uste da.

Herrialde gehienetan, eskola-liburutegiak, IKTen sarrerarekin, euskarri berrietan dagoen informazioa lortzeko eta informazio sareetara hurbiltzeko bidea izan dira.

Kooperatiba sareen atal izaten dira eskola-liburutegiak eta funtzionamendua bermatzen duten kanpoko laguntza zerbitzuak dituzte.

Legedia

Euskal Autonomia Erkidegoa

Euskal Eskola Publikoaren 1/1993 Legeak zenbait jardue-
ra eta zerbitzu proposatzen ditu, eta hezkuntzaren kalitatea
hobetzeko konpromisoa eta lege markoa eskaini. 4. artiku-
luan, e) atalean, hauxe zehazten da:

Hezkuntzaren helburuak erdiesteko [...] euskal eskola publi-
koak [...] ikastetxe bakoitzaren hezkuntza-proiektuari ego-
itutako instalazioak eta hornidurak izango ditu.

Eskola-liburutegien funtzionamenduari dagokionez ez da
horrelako araurik zehaztu.

Ikastetxeko lanpostuen artean, RPT edo LPZren arabera
(Lanpostu-zerrenda) ez dago liburutegiko arduradun pos-
turik, eta gehienetan bi irakasleren artean banatzen da ar-
dura hori.

Batxilergoko ikastetxe batzuetan PEAKo kideren batek be-
tetzen du ardura. ACEX (Actividades Complementarias y
Extraescolares) programak babestutako zenbait eskola-libu-
rutegietan arduradunak badaude. Dena dela, tutoreek eta
irakasleek beren beharren arabera eskuratzen dute materia-
la eta ondoren, gelan, mintegian edo liburutegian utzi.

Bestalde, urriaren 1eko 228/2002 Dekretuak, Euskal Auto-
nomia Erkidegoko unibertsitatez kanpoko irakasle funtzio-
narioen lan-baldintzak arautzen dituen hitzarmena onartzen
duenak, bere 6. artikuluan hainbat bide irekitzen ditu:

CTP edo PBTak (Plangintza Batzorde Teknikoa) ikastetxee-
tan zenbait lanpostu berri sortzea aztertuko du (eskolaz kan-
poko jardueren dinamizatzailea, Zuzendaritzari laguntza, IKT
arduraduna, liburutegiko arduraduna, kirol jardueren ardura-
duna...). [...] hezkuntza administrazioak lanpostu hauek bete-
tzeko konpromisoa hartzen du ikastetxe bakoitzean, baliabide
pertsonalen arabera (EHAA 204, 2002-11-25).

Eskola-liburutegiak ez dira liburutegi autonomikoen sis-
teman sartzen, baina etorkizunean aurrera eramandako eki-
menak direla-eta loturak egiteko aukerak daude. Ikusi bes-

terik ez dago liburutegietako arduradunen eta erabiltzaileen (ikasleak, irakasleak eta gurasoak) formazioa liburutegi autonomikoen sistema ezagutzeko pentsatua dagoela.

Ekimenak

Hezkuntza Sailaren arabera, ikastetxe bakoitzak bere baliabideen, beharren eta zerbitzuaren balorazioaren arabera antolatzen du eskola-liburutegia.

Ez dago eskola-liburutegientzako diru-partida zehatzik, ikastetxe bakoitzak funtzionamendurako edo ekipamendurako jasotzen duen diru-partidatik antolatzen du. Kasu horretan udaletxeen laguntzak, lekuan lekuko desberdintasunekin, ikastetxeen premiak estaltzeko eta instalazioak eta altzariak hobetzeko berebiziko garrantzia dauka.

Ikastetxeen gain dago fondoak eskuratzeko ardura ekonomikoa. Tarteka, erakunde publikoen (udaletxeak, aldundiak eta jaurларitza bera) ekarpenak ere izaten dituzte.

ACEX Programak eta ondoren egin diren deialdiek, eskola-liburutegien proiektuak egitea ahalbidetu dute. Ikastetxe bakoitzeko lanpostuei dagokien zerbitzu batzordeak irakasle-liburuzain postua dedikazio bakar eta lanaldi osorako esleitzeak liburutegiak bultzatzeko aukera eskaini du.

1995-96 ikasturtean Bizkaian egindako esperientzia pilotuaren balorazio positiboak Euskal Autonomia Erkidegoko beste lurraldeetara hedatzea ekarri zuen 1996-97 ikasturtean. Honako bi helburu nagusi hauek lortu ziren:

- Baliabide pertsonal eta materialak optimizatzea.
- Hezkuntza erkidegoaren erabilera aukerak zabaltzeko, eskola instalazioak ordu gehiagoz irekita edukitzea aurreikusitako eskola ordutegiaren barnean.

1997an, ACEXen deialdi publikoa Haur Hezkuntza (HH), Lehen Hezkuntza (LH) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzarako (DBH); eskolaz kanpoko jarduerak eta jarduera osagarriek funtzio orokor hauek bete ditzakete hezkuntza sistemaren barruan:

- Ingurune kulturalera eta sozialera errotu.
- Parte hartzeko aukerak sortu.
- Desberdintasunen konpentsazioa.
- Aniztasunaren integrazioa, hezkuntza sistemaren kalitatea hobetuz.

Eginiko deialdian, bost eremu proposatzen dira:

- Eskola-liburutegiak.
- Komunikazioa, prentsa eta irratia.
- Arte plastikoak eta adierazpen artistikoa.
- Ingurumena.
- Eskola kirola.

Proiektu honekin lortu nahi diren helburuek aldi berean liburutegiko arduradunaren jardun eremuak adierazten dituzte:

- Lanpostu honen profila besteetatik bereizi bai gai labo-
raletan eta baita pedagogikoetan ere.
- Erabiltzaileak formatu, ikasleak eta irakasleak, autono-
miaz informazioa bilatu ahal izateko bai eskola-liburute-
gian zein publikoan.
- Liburutegiaren erabilera sustatu, euskarri ezberdinetako
informazio iturriak erabiltzeko.
- Irakurketa sustatu eskolan zein hemendik kanpo mur-
gildu ahal izateko.

Eskola-liburutegietako egitasmoak gauzatuz joan diren heinean, alderdi garrantzitsua izan da ardura duten irakasleentzako ordutegia eta funtzioak zehaztea: batetik, asteko lanorduetatik heren bat, 10 ordu, irakasleekin koordinatze-ko eta urteko planean jarduera programa prestatu eta txertatzeko; bestetik, lanorduen bi herenak eskolaz kanpoko ordutegian, planifikazio malgua.

1998tik aurrera, proiektuaren arduradunarentzako eta parte hartzen duten irakasleentzako derrigorrezkoa da formazio ikastaroetara joatea. 2002, 2003 eta 2004ko ebazpenek aurrekoetatik desberdintasunak ekarri dituzte, batez ere hizkuntza eskakizunari eta eskolak ematen dituen etapari

dagokionez. Hau da, LHko eta DBHko lehen ziklokoek parte har dezakete, baina 2. HE (Hizkuntza Eskakizuna) izan ezean.

Formazio plan pilotuak 240 orduko ikastaroak eskaintzen ditu, bi urtetan egitekoak. Lurraldeetako koordinatzaileak egiten ditu jarraipena, ebaluazioa eta proposamenak. Liburutegiko arduradun guztiek oinarrizko hiru ikastaro egiten dituzte, Bibliotekonomia eta liburutegira egokitutako baliabide informatikoak, kokapena eta konfigurazioa, erabiltzaileen formazioa, ikastetxeko proiektuan eta urteko planean txertatzea, baliabide didaktikoen kontrola eta kudeaketa, eta abar.

Gaur egun 144 liburutegi-mEDIATEKA daude, HHTik DBHra bitartean. Horietatik 26 Araban, 72 Bizkaian eta 46 Gipuzkoan. Proiektuen arduradun kopurua 148 da.

Arduradun bakoitzak jarduera plan bat osatu behar du; klaustroan eta eskola kontseiluan onartuz gero, urteko planean txertatuko da:

- Liburutegiko arduradunaren ordutegia, eskola ordutegia eta eskolaz kanpokoak.
- Ordu eremu bakoitzeko jarduna.
- Ikasleekin egingo dituen jarduerak: ipuin kontaketa, irakurketa sustatu, literatur berbaldiak, erabiltzaileen formazioa, eta abar. Horiek ez dira eskola orduak izango.
- Jarduera orokor zein espezifikokoak: liburuaren eguna, ipuin lehiaketak...

Nafarroako Foru Erkidegoa

Nafarroako Liburutegi Sistema arautzen duen 32/2002 Foru Legeak honela definitzen du eskola-liburutegia:

Eskolako liburutegiak oinarrizko baliabide-zentroak dira, ikastetxe bakoitzaren hezkuntza eta curriculum proiektuetan erabateko txertatuak, eta informazio zerbitzu aktiboa ere badira, betekizun funtsezkoa duena ikasleek ikasketekin, irakaskuntza lanekin eta ikastetxearen gizarte eta kultura ingurunearekin loturik.

Gaineratzen du:

Hezkuntza sistemari buruzko urriaren 3ko 1/1990 Lege Organikoak ezartzen du ikastetxe guztietan egon behar dela liburutegi bat, irakaskuntzaren parte bezala, ikasle eta irakasleei irekia eta foru legeak emandako eginkizunak betetzeko behar adinako baliabide dokumentalak, tokiaren aldetikoak zein langileenak izanen dituen (32/2002 Foru Legea, NAO 142, 2002-11-25).

Liburutegi publikoen eta eskolakoen arteko harremana ere arautzen du:

a. Liburutegi publikoek laguntza emanen diete eskola liburutegiari liburutegien arteko maileguaren bitartez. Halaber, aholkularitza tekniko, erabiltzaileentzako prestakuntza, eta elkarren arteko programetan parte hartzeko aukera ere emanen diete.

b. Nafarroako liburutegi publikoen sistemaren eta Foru Komunitateko eskola liburutegien eta irakasleei laguntzeko zentroen arteko harremanak hitzarmen bidez ezarri eta erregulamentuz garatuko dira.

Eskola-liburutegien antolakuntza, funtzionamendua, ekin-tzak eta finantziazioa eta liburutegi sistemarekiko lankidetzara oraindik egin gabe dauden beste lege batzuek arautuko litzukete.

Liburutegiak eskaini beharreko baliabide pertsonal eta zerbitzuei buruz, ikastetxeetako antolakuntza eta funtzionamendu arauen bitartez erregulatzen dira, eta hauek dira eskola-liburutegiari dagokionez jasotzen diren erreferentziak (172/2004 Foru Agindua, NAO 91/2004, 2004-07-30): «Arlo guztietako programazioek eskola liburutegiko baliabideen erabilerari buruzko atal bat izanen dute».

Eskola-liburutegiko koordinatzaile bat ezartzen da, idazkariaren baitan eta astean bi orduko dedikazioarekin bai Lehen Hezkuntzan eta bai Bigarren Hezkuntzan ere. Beraren funtzioak ekainaren 29an MECek (Ministerio de Educación y Ciencia) ateratako aginduekin bat datoz: liburutegiko baliabideak familiei irekitzea eta liburutegi publikoaren eta eskola-liburutegiaren arteko komunikazioa mantentzea fondoak eta esperientziak partekatzeko.

Ekimenak

1998an eskola-liburutegien onurarako formazio eskaintza eta *Abies* programa zabaltzeko aukerak eman ziren. Horren ondorioz, ikastetxe askotan liburutegia antolatzen eta fondeoak zabaltzeko ardura hartu zuten. Orduan sortu zen eskola-liburutegi eredua.

1999an, Berrikuntza Pedagogikorako Zerbitzuak eskola-liburutegiak hobetzeko errealitatea ezagutzeko diagnosia egin zuen (Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y Cultura, 1999). 2002-03 ikasturtean, ebaluazio berbera egin zen horien bilakaera ikusteko.

2000. urteko martxoaren 27an, Foru Parlamentuak eskola-liburutegien berrikuntzarako plana onartu zuen. Hauek dira biltzen dituen erabakiak:

- Plana aurrera eramateko egutegia egitea, hartu beharretako neurriak, aurrekontuak eta baliabide tekniko eta pertsonalak zehazteko.
- Irakurketa sustatzeko benetako politika aurrera eramateko eskola-liburutegien berrikuntzarako planak eta irakurketa planak ardatz berbera izateko bitartekoak ezartzea.
- Eskola-liburutegi bakoitzean irakurketa sustatzeko plana sortzea, curriculum arlo guztiak kontuan hartzen dituen eta ikaskuntza laguntzen duena.
- Liburutegi guztiak beharrezko euskarri teknologikoez hornitzea.
- 2001-02 eta 2003-04 ikasturteen bitartean liburutegi guztiek berrikuntza eginga izateko bitartekoak jartzea.
- Irakasleentzako prestakuntza antolatu eta mintegi iraukorak bultzatzea.
- Katalogo kolektiboa osatzea.

2001ean, Nafarroako Parlamentuko Hezkuntza eta Kultura Batzordeak irakurketa sustatzeko plana osatu zuen. Lehen eta Bigarren Hezkuntzarako Printzipioetako bat honako hau da: «Eskola-liburutegia beharrezko tresna da irakurketa

planak arrakasta izateko. Ikastetxeko irakasleek ongi antolatu eta dinamizatu egon behar du» (583/2002 Ebazpena eta 527/2002 Ebazpena, NAO 110, 2002-09-11).

Beste ekimen batzuk:

- Atlante Plana: LHko ikasleen oinarrizko kompetentziak hobetzeko plana; eskola-liburutegien erabilerari eta irakurketari buruzko 14 neurri ditu.
- Fondoan antolakuntzarako eta dinamizaziorako aholkularitza, Berrikuntza Pedagogikoko Zerbitzuaren eskutik.
- Irakasleentzako prestakuntzarako zentroetako liburutegien prestaketa, eredu bihurtu ahal izateko. CAP (Certificado de Aptitud Pedagógica) bakoitzean liburutegiei buruzko mintegi iraunkorra osatu dute.
- Irakurketa eta liburutegiko proiekturik onenarentzako sariak.
- Eskola-liburutegien kanpaina bultzatzeko, *Blitz* liburutegiko arratoiaren irudia sortu zen; hortik materiala sortu zen euskaraz eta gaztelaniaz: liburuxkak, horma-irudiak, ikurrak, liburuak, eta abar, irudi horrekin (Nafarroako Hezkuntza Saileko web orria).

Metodologia

Ebaluazio eredia ondoko elementu hauek osatzen dute:

- Eskola-liburutegien funtzionamenduan eragiten duten aldagai multzoak biltzen dituen dimentsioen ezarpena: liburutegiaren funtzionamenduaren ikusmira deskriptiboa izateko aldagaiekin batera (instalazioak eta ekipamendua, bilduma, pertsonala, kudeaketa eta funtzionamendua), erabilerari, balorazioei eta erabiltzaileak asebetetzeari dagozkien aldagaiak.
- Liburutegien kudeaketan, dinamizazioan eta erabileran parte hartzen duten eragileen ikuspegiaren bilketa: zuzendaritza taldeak, liburutegiko arduradunak, irakasleria eta ikasleria.

- Datu kuantitatiboak lortzeko tresna aproposak (berariazko galdera-sortak) erabiltzea batetik eta datu kualitatiboak eskuratzeko prozedurak (behaketa sistematikoa eta elkarrizketa) bestetik.

Ondorengo taulak laburtzen digu arestian aipatutako elementuen arteko lotura:

1. taula. Ebaluazio ereduak

	Zuzendaritza taldeak	Arduradunak	Irakasleria	Ikasleria	Kanpo-behátzaileak
Ikastetxeko liburutegia	▲ ●		▲		
Ekipamendua, instalakuntzak eta teknologia					■
Bilduma		▲	▲	▲	■
Langileak	▲	▲			
Kudeaketa eta funtzionamendua	▲	▲	▲	▲	
Erabilera eta erabiltzaileak		▲	▲	▲	■
Balorazioak	●				

▲ Berariazko galdera-sortak ● Elkarrizketa ■ Behaketarako protokoloa

Dimentsioak

Aurreko taulan ikus daitekeenez, zazpi dimentsioz osutako ebaluazioa da, eta bakoitzak bere berariazko ebaluazio irizpideak biltzen ditu. Artikulu honetan zazpi dimentsio hauetatik lehenengo lauak aztertu dira, hala nola, Ikastetxeko Liburutegia; Ekipamendua, instalazioak eta teknologia; Bilduma eta Pertsonala.

- I. *Ikastetxeko liburutegia*. Badagoen edo ez dagoen eta erabiltzaileek hura ezagutzen ote duten. Beste liburutegiakin (gelakoa, mintegikoa) duen harremana eta haren lotura funtzionala. Liburutegiaren ibilbidea (funtzionamendu urteak, berrikuntza eta hobekuntza proiektuak, antzemandako bilakaera). Liburutegiaren proiektua (elementuak, arduraduna, asebetetze maila eta eraginak).

- II. *Instalazioak, ekipamendua eta teknologiak*. Kokapena, sarbidea eta seinaleak. Azalera eta ahalmena. Irakurketarako eta lanak egiteko antolamendua eta baldintzak. Telekomunikazioak eta ekipamendu informatikoa. Segurtasuna.
- III. *Bilduma*. Tipologia eta dokumentu kopurua. Behar desberdinak estaltzeko nahikotasuna. Fondoan jatorria. Eragileak, aukeraketarako irizpideak eta iturriak. Ordenatzeko irizpideak. Fondoak eguneratzea. Tratamendu teknikoa. Iresgarritasuna.
- IV. *Langileak*. Arduradunaren profila (titulazioa, etorkizko ziklo eta arloak, antzinasuna postuan, izendapenerako irizpideak, lotura funtzionala, oinarrizko formazioa, formazio beharrak eta eguneratzea). Dedikazioa. Liburutegiko funtzioak betetzen dituzten beste langileak (profila eta dedikazioa). Liburutegiko batzordea (badagoen edo ez dagoen, osaketa, funtzioak).

Eragileak

Ebaluazioan parte hartu duten eragileak hauek izan dira:

- Zuzendaritza Taldea, ikastetxeko arduraduna eta lan-programa ezberdinen sustatzailea den aldetik.
- Liburutegiko arduraduna, liburutegiko kudeatzailea eta dinamizatzailea delako.
- Irakasleria, liburutegiko erabiltzailea eta planifikazio, kudeaketa eta dinamizazioko parte-hartzailea den neurrian.
- Ikasleria, erabiltzailea eta kudeaketarekin eta dinamizazioarekin zerkusia duten jardueretako parte-hartzailea delako: Lehen Hezkuntzako 4. eta 6. mailakoak; Derri-gorrezko Bigarren Hezkuntzako 3. mailakoak eta Batxilergoko 2. mailakoak.

Tresnak

Datuak jarraian azaltzen diren zazpi ebaluazio-tresna bidez jaso dira:

- Bost berariazko galdera-sorta:
 - Zuzendaritza Taldearentzako.
 - Liburutegiko arduradunarentzako.
 - Irakasleriarentzako.
 - Lehen Hezkuntzako ikasleentzako.
 - Bigarren Hezkuntzako ikasleentzako.
- Zuzendaritza Taldea elkarrizketatzeko protokoloa, hainbat aldagai deskribatzailearen kontrastea egiteko proposatua eta erabileraren eta liburutegiaren errendimenduari buruzko balorazioa ezagutzeko.
- Behaketa sistematikoa egiteko protokoloa, instalazio, ekipamendu, teknologia eta bildumaren deskribapena egiteko aldagaietan oinarritua.

Datu teknikoak

Hauek dira azterlan honetako datu teknikoak:

- Lagina: 24 ikastetxe; 197 irakasle, zenbait probintzia eta ikasmailatako Bigarren Hezkuntzako 515 eta Lehen Hezkuntzako 225 ikasle.
- Datak: tresnen proba pilotua (2004ko ekaina); datu bilketa (2004ko azaroa).
- Eremu geografikoa: Hego Euskal Herria.
- Ikastetxe mota: publikoak (LH eta BH) eta kontzertatu/pribatuak.
- Ebaluazio-tresnak:
 - Zuzendaritza Taldeari elkarrizketa (ikastetxeko bat).
 - Zuzendaritza Taldearentzako galdera-sorta (ikastetxeko bat).
 - Liburutegiko arduradunarentzako galdera-sorta (ikastetxeko bat).
 - Irakasleentzako galdera-sorta (ziklo eta mintegi guztietakoak).
 - Ikasleentzako galdera-sorta (ikasmailaren arabera).
 - Behaketa protokoloa (ikastetxeko bat).

Emaitzak

Azterlan honetan lortutako emaitzak era honetan aurkezten dira: lehenik eskola-liburutegiari dagozkionak, ondoren instalazio eta bildumari buruzkoak eta azkenik liburutegien arduradunari dagozkionak.

Azterketa honetan Hego Euskal Herriko lau lurralde historikoetako ikastetxeek parte hartu dute. Baina lagin hori Estatu osoan egindako azterketaren zati bat besterik ez da. Horrek esan nahi duena zera da: Hego Euskal Herriko datuak izateaz gain, Estatu osoan lortutako emaitzak ere badi-tugula. Beraz, nahiz eta azterketan gure testuinguruan ger-tatutakoa azaldu, lortutako emaitzak Estatukoekin aldera-tzerakoan desberdinak direnean, diferentzia horiek aipatu-ko ditugu.

Ikastetxeko liburutegia

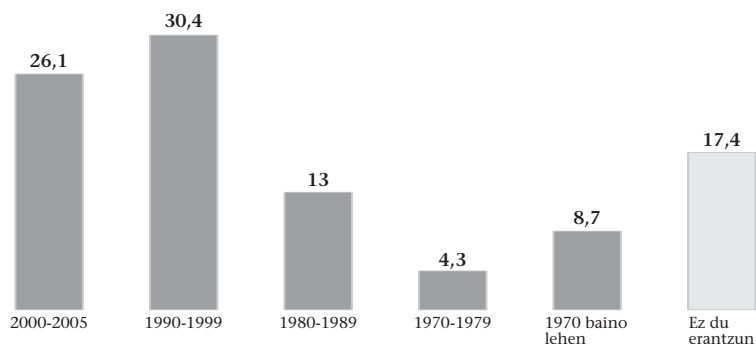
Dimentsio horrek zuzendaritza talde, irakasle eta ardura-dunek eskainitako ikuspegia biltzen du. Zehazki, honako al-derdi hauei buruzko informazioa jaso da: ibilbidea, liburu-tegi-proiektua eta beste erabilerak. Ikus ditzagun banan-ba-nan emaitza esanguratsuenak.

Liburutegien ibilbidea

Lortutako emaitzak 1. irudian aurkezten dira. Kontuan hartu behar da ikastetxeen %17,4k ez duela informazio ho-ri eskaini.

Datuen arabera, gutxi gorabehera liburutegien herenak (%30,4) bost eta hamabost urte bitarteko antzinasuna duela esan daiteke. Horretaz gain, liburutegien laurden ba-tek azkeneko bost urteetan abiarazi du zerbitzua eta beste laurdenak orain hamabost urte baino lehenago ireki zuen liburutegia.

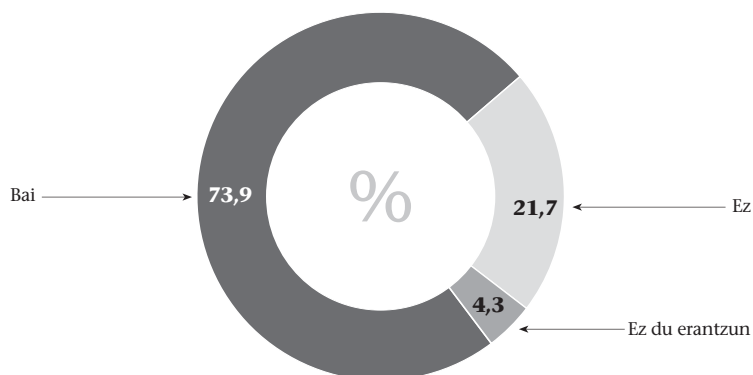
1. irudia. Liburutegia funtzionatzen hasi zen urtea (ikastetxeen %)



Atal honen barruan aztertu den beste alderdia izan da azken lau urteetan liburutegiak hobekuntza edo berrikuntza egitasmoren batean parte hartu ote duen. Bigarren irudian ikus daitekeenez, ikastetxeen %73,9k egitasmoren batean parte hartu duela dio eta %21,7k, berriz, ezetz.

Estatu mailan jasotako datuekin erkatuz gero, zera antze-man daiteke: Hego Euskal Herriko eskola-liburutegietan berrikuntza egitasmoetan parte-hartzea (%73,9) handiagoa dela Estatuan baino (%21,7).

2. irudia. Azken lau urteetan hobekuntza edo berrikuntza egitasmoetan parte hartu (ikastetxeen %)

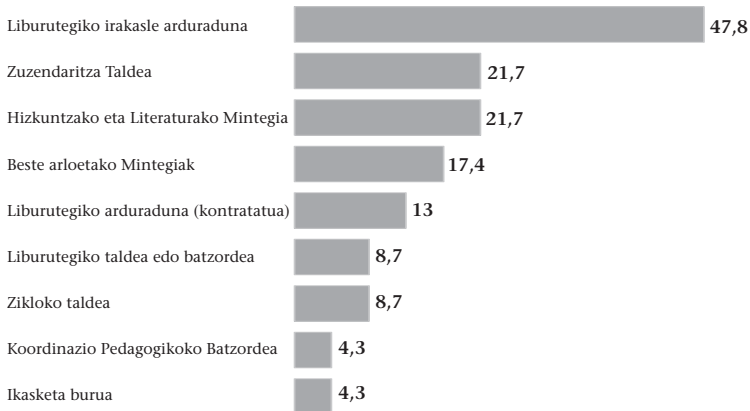


Liburutegi-proiektua

Ikastetxeen %47,8k liburutegiak urteko lan-plangintza daukala adierazten du. Estatu mailan, datu hori %62,6ra igotzen da.

Plangintza hau egitean eta jarraipenean parte hartzen dutenen artean, *liburutegiko irakasle arduraduna* da gehien sartzen dena (ikastetxeen %47,8), *Zuzendaritza Taldea* (%21,7) eta *Hizkuntza eta Literaturako Mintegia* hurrengoak izanik. Hirugarren irudian, parte-hartzeari dagozkion emaitzak behatu daitezke.

3. irudia. Urteko lan-plangintzaren definizio eta garapenean partaideak (ikastetxeen %)



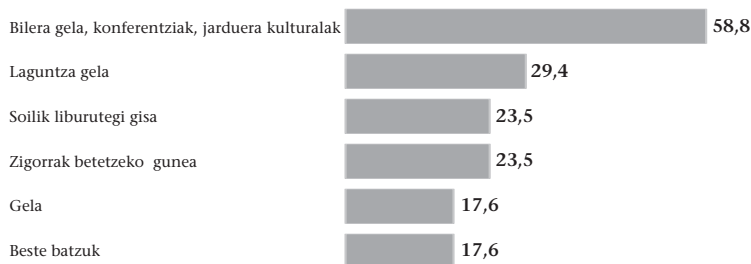
Espainiako Estatuko datuekin alderatuz, antzeman daitezkeen desberdintasun nabarmenenak honako kasu hauetan azaltzen dira: *liburutegiko irakasle arduraduna* (%64), *Zuzendaritza Taldea* (%36), *liburutegiko batzordea* (%21,2) eta *beste arloetako Mintegiak* (%5,7)

Liburutegi-proiektuarekiko asebetetzeari begiratzuz, jasotako emaitzak honako hauek dira: ikastetxeen %43,5ek asebetetze-maila handia erakusten du, %34,8k asebetetze nahikoa eta %21,7k asebetetze eskasa.

Beste erabilerak

Laugarren irudian, liburutegiari ematen zaizkion erabilerak azaltzen dira. Ikus daitekeenez, ikastetxeen %23,5ek bakarrik erabiltzen du liburutegia zerbitzu horretarako soilik. Gainerakoek beste erabilera batzuk ere ematen dizkiote liburutegiari.

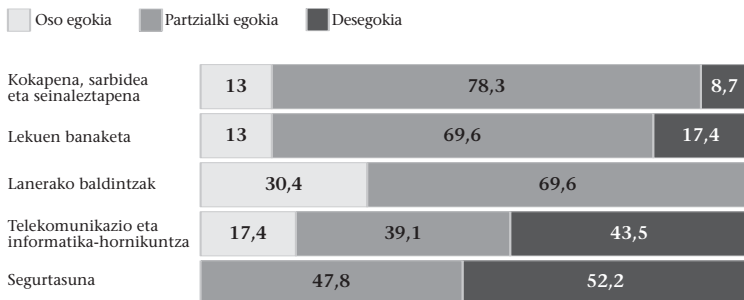
4. irudia. Liburutegiari ematen zaizkion beste erabilera batzuk (ikastetxeen %)



Ekipamendua, instalazioa eta teknologiak

Dimentsio horri dagozkion datuak kanpo-eragile batek behaketa zuzenaren bitartez jasotakoak dira. 5. irudian, dimentsio horren alderdi bakoitzaren datuak aurkezten ditugu. Bertan ikus daitekeenez, *lanerako baldintzak* alderdia da ikastetxeetan era positiboagoan nabarmentzen dena.

5. irudia. Ekipamendu, instalazio eta teknologiak (kategoria bakoitzean baloraturako ikastetxeen %)



Aldiz, *segurtasuna* alderdiari begiratzuz gero, ikastetxe guztien erdia baino gehiagok ez dauka oinarrizko segurtasun neurririk, hala nola, ebakuazio-plangintza eta larrialdi-irteera. Halaber zera aipatu behar da: material eta pertsonen segurtasunerako gomendatutako neurriak dituen ikastetxerik ez dago.

Ildo beretik doa *telekomunikazio eta informatika-hornikuntza* alderdia. Datuen arabera, ekipamendu teknologikoa eskasa da. Ikastetxeen %43,5ek ekipamendu eskasa dauka; besteak beste, liburuzainarentzat ordenagailu bakarra dago gehienez eta interneterako sarbiderik ez dago. Ikastetxeen %8 soilik baloratu da positiboki alderdi honetan, alegia, ikasleen ikaskuntza eta informazio beharrentzako hornikuntza egokia erakusten dutela.

Azkenik, *kokapena, sarbidea eta seinaleak* eta *lekuen banaketa* aldagaiak tarteko balioetan lekutzen dira: liburutegiaren kokapena erdialdekoa da, kanpotik sarbiderik gabekoa, ez dago seinaleztatua ikastetxeko errotuluetan, espazioak legedia betetzen du baina aldi berean zenbait jarduerara (mailegua, irakurketa informala, talde-lanak, eta abar) egitea ez du baimentzen.

Bilduma

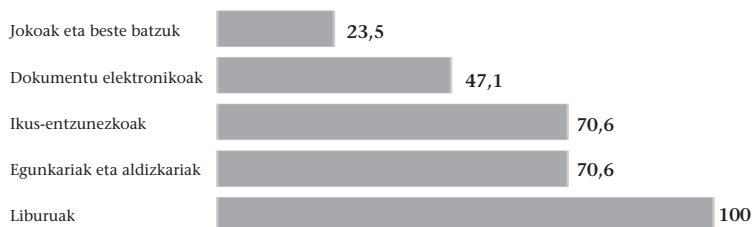
Bildumari dagozkion emaitzen aurkezpenean honako atal edo alderdi hauek azalduko ditugu: lehenik, liburutegiko osaketari buruzko datuak, dokumentu-mota eta kopuruaren arabera; ondoren, euskararen inguruko datuak, dokumentuen jatorria, hautaketan zerikusia duten aspektu guztiak, bilduma gaurkotzea, bildumaren tratamendu teknikoaren maila, antolaketa eta eskuragarritasunari buruzko emaitzak.

Osaketa eta kopuruak

Bilduman egon daitezkeen euskarri guztien artean *liburuak* dira ikastetxe guztietan protagonista nagusiak. Hala-

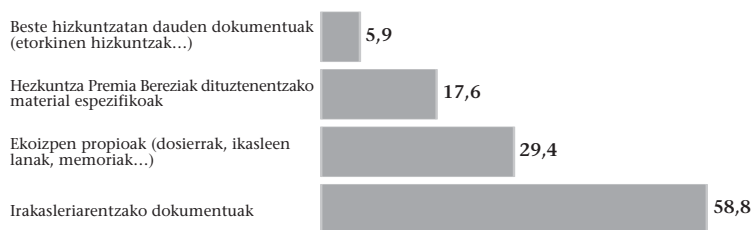
ber, *aldizkari, egunkari eta ikus-entzunezkoen* presentzia (bideoak, diapositibak, diskoak eta zintak...) garrantzizkoa da (%70,6). *Dokumentu elektronikoak* (CD-Romak, CDak eta DVDak...) ugaritzen hasiak dira liburutegietan (%47,1). Azkenik, *jokoak eta beste objektu batzuk* ikastetxeen %23,5ek begiesten ditu.

6. irudia. *Liburutegian dauden material motak (ikastetxeen %)*



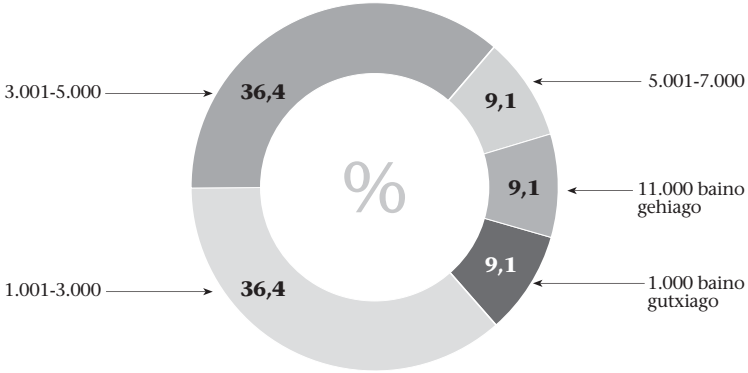
Materialak nori zuzenduak diren begiratzen badugu, zera nabarmentzen da: liburutegien %58,8k *irakasleriarentzako dokumentuak* dituela, hala nola, aldizkari profesionalak, legeria, didaktikako eskuliburuak, eta abar. Atal honetan, Estatu mailan egindako ikerketatik ateratako portzentajea %70,9 izan da. Beste materialen banaketa 7. irudian ikus daiteke.

7. irudia. *Liburutegian dauden beste materialak (ikastetxeen %)*



Dokumentuen kopuruari dagokionez, nabarmendu behar den datua da ikastetxeen %35,3k ez duela bolumenen kopurua eskaini. Datu hori eskaini duten ikastetxeen artean dituzten dokumentuen kopuru banaketa 8. irudian ikus daiteke.

8. irudia. Liburutegiak kudeatzen duen dokumentu-kopurua (ikastetxeen %)



Azkenik, dokumentuen kopurua zenbait saili begiraturaz era honetan banatzen da:

2. taula. Sailen arabera dokumentuen banaketa (nahikoa edo oso ongi hornitutako ikastetxeen %)

Saila	%	Saila	%	Saila	%
Gorputz Heziketa	5,9	Musika	11,8	Hizkuntza	41,2
Matematika	5,9	Heziketa Plastikoa	11,8	Natur Zientziak	47
Hizkuntza Klasikoak	5,9	Atzerriko Hizkuntzak	11,8	Gizarte Zientziak, Historia eta Geografia	70,5
Teknologia	11,8	Filosofia	23,5	Literatura	76,4

Euskarazko materialak

Liburutegietako bildumen inguruan, euskarazko materialeri buruz ikastetxeetako hainbat eragilek zein iritzi duten jakin nahi izan da. Hain zuzen ere liburutegiko arduradunen, ikastetxeko irakasleen eta zuzendarien erantzunak jaso dira. Horretarako, liburutegietan dauden euskarazko eleberri, hiztegi, entziklopedia eta abarren kopuruen egokitasunarekiko adostasun edo desadostasunaren mailaz galdetu zaie.

Hirugarren taulan dauden datuak aztertuz gero, askotariko eragileen artean iritzi desberdinak daudela ikus daiteke. Oro har, arduradunek egiten dute ebaluazio baikorrena, ira-

kasle eta zuzendarien artean antzekotasun handiagoak izanik. Hona hemen balorazioetan egiten dituzten desberdintasun handienak.

- Arduradunaren iritziz, euskarazko eleberrien kopurua nahiko egokia da, baina gainerako euskarazko materialen kopuruarekiko adostasun maila jaisten da.
- Irakasleentzat, berriz, euskarazko materialen egokitasunarekiko adostasun maila jaisten da, eta haientzat ez dago desberdintasunik euskarazko eleberrien eta hiztegi edo entziklopedien kopuruen artean.
- Zuzendarien iritziz, euskarazko materialen artean hiztegi eta entziklopediek nahiko kopuru egokia erakusten dute.

3. taula. Euskarazko materialen kopuruaren egokitasuna (ikastetxeen %)

		Arduradunak	Irakasleak	Zuzendariak
<i>Eleberriak</i>	1	0	16,8	5,6
	2	28,6	32,1	44,4
	3	35,7	43,1	38,9
	4	35,7	8	11,1
<i>Hiztegiak Entziklopediak</i>	1	0	13,9	0
	2	33,3	34,3	31,5
	3	43,3	41,6	63,2
	4	13,4	10,2	5,3
<i>Ikus-entzunezkoak Elektronikoak</i>	1	33,3	27,9	22,2
	2	33,3	48,1	50
	3	16,7	18,6	22,2
	4	16,7	5,4	5,6
<i>Aldizkariak Egunkariak</i>	1	36,4	25,6	22,2
	2	18,1	37,2	44,4
	3	36,4	31,8	27,4
	4	9,1	5,4	5,6

1 Erabat desados

2 Desados

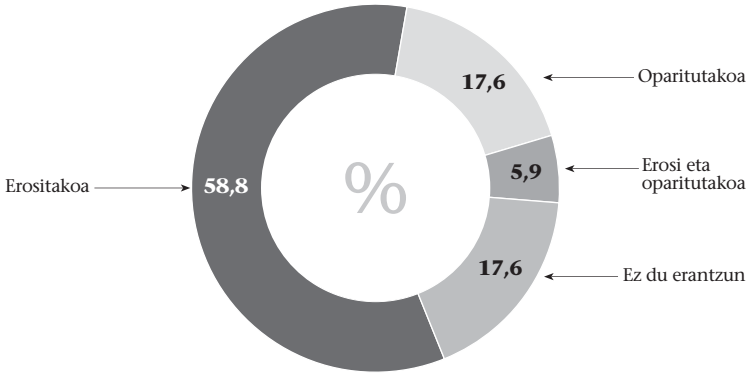
3 Ados

4 Erabat ados

Jatorria

Ikastetxeek nagusiki beren bildumen osaketa dokumentuen erosketaren bitartez egiten dute (%58,8). Aipatzekoa da ikastetxeen %17,6k eskusiboki oparitutako materialez osatzen duela bilduma. Gainerako datuak 9. irudian ikus daitezke.

9. irudia. Liburutegiko materialen jatorria (ikastetxeen %)



Hautaketa

Materialen aukeraketari buruz, honako hiru alderdi hauei buruz jaso dira datuak: aukeraketan parte hartzen duten eragileak, aukeraketarako irizpideak eta erabilitako iturriak.

4. taula. Materialen aukeraketan eragileak, irizpideak eta iturriak (ikastetxeen %)

Eragileak	%	Irizpideak	%	Iturriak	%
Familiak	11,8	Zaharkitutako eta hondatutako materialak birjartzea	17,6	Liburutegi publikoak	11,8
Koordinazio Pedagogikorako Taldea	17,6			Haur eta gazteen-tzako web orri espezializatuak	17,6
Liburutegiko Batzordea	17,6	Egitasmo zehatzetako gaiekiko erlazioa	17,6	Prentsako aipamenak eta aldizkari espezializatuak	23,5
Ikasleak	29,4			Mintegi edo elkarte espezializatu gomendioak	23,5
Zikloko edo Mintegiko Taldea	58,8	Fondoko gaiak osatzea	23,5	Liburu dendak	35,3
Zuzendaritza Taldea	64,7	Curriculumarekin erlazioa	41,2	Argitaletxetako ordezkariak	35,3
Irakasleak	64,7	Fondoaren gaurkotzea	70,6	Liburu dendatako edo argitaletxetako katalogoak	88,2
Liburutegiko arduraduna	70,6				

Goiko taulan ikus daitezke alderdi bakoitzari dagozkion datuak. Datu hauen iturria irakasle eta arduradunek emandako erantzunak dira.

Laugarren taula horretan ikus daitekeenez, aukeraketan gehien esku hartzen duten eragileak liburutegiko arduraduna, irakasleak, zuzendaritza taldea eta ziklo eta mintegiko taldeak dira, ordena horretan. Espainiar Estatuan jasotako datuen arabera, eragileen ordena eta portzentajeak bestelakoak dira: irakasleak (%71,3), zikloko edo mintegiko taldeak (%59,4), liburutegiko arduraduna (%49) eta zuzendaritza taldea (%39,8). Nabarmendu behar da Hego Euskal Herriko eskola-liburutegietan zuzendaritza taldeek eta liburutegiko arduradunek duten esku-hartzea materialen aukeraketan.

Bilduman ebaluatzeko beste alderdi interesgarria da materialen aukeraketarako erabiltzen diren irizpideak. Aukeraketan erabilitako irizpide ohikoenak honako hauek dira: fondoaren gaurkotzea (%70,6) eta curriculumarekiko erlazioa (%41,2).

Aukeraketan hirugarren elementu garrantzizkoa dira erabilitako iturriak. Laugarren taulan ikus daitekeenez, iturri ugari erabiltzen dira, baina proportzio oso desberdinetan. Pisu handiena duten iturriak komertzialak dira. Ikastetxeen %80,5en liburu denda edo argitaletxetako katalogoak erabiltzen dira eta %35,3n argitaletxetako ordezkariak. Aldiz, iturri kritiko espezializatuak oso gutxi erabiltzen dira: ikastetxeen %35,3k bakarrik erabiltzen ditu liburu dendak eta %23,5ek prentsako aipamenak, aldizkari espezializatuak edo elkarte espezializatuen gomendioak.

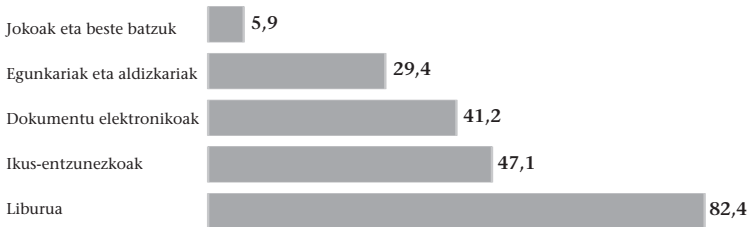
Gaurkotzea

Liburutegiko bilduma ebaluatzeko beste alderdi bat da materialen gaurkotzearen maila. Zentzu horretan, zaharkitutako materialak kentzeak praktika sistematikoa izan behar luke. Praktika horrek, material berriak sartzarekin batera, bilduma egunean mantentzea ekarriko luke.

Zentzu horretan, eta datuek erakutsitakoari begiraturaz, Hego Euskal Herriko eskola-liburutegietan, ikastetxeen erdia baino gehiagotan (%58,8) kentze praktika hori egiten da. Espainiar Estatuko ikastetxeetan portzentaje hori %38,8ra jaisten da. Praktika hori egiten ez duten ikastetxeen portzentajea %35,3 da (espainiar Estatuan %56,7).

Azken ikasturtean eskuratutako materialak

10. irudia. Azken ikasturtean erosi diren materialak (ikastetxeen %)



10. irudiak erositako material berrien banaketa erakusten du, material-motaren arabera.

Edozein materialen gainera liburuak dira gehien erosi diren baliabideak: ikastetxeen %82,4k azken ikasturtean liburuak erosi ditu. Ondoren ikus-entzunezkoak (%47,1) eta dokumentu elektronikoak daude (%41,2). Nabarmendu behar da, eta hau gertakizun berria da, erositako ikus-entzunezko eta dokumentu elektronikoak kopuruek egunkari eta aldizkariak gainditzen dituztela. Gertaera hori espainiar Estatuan jasotako datuek ere azaltzen dute.

Azken ikasturtean erositako materiala nori zuzendu zaion erreparaturaz gero, zera esan daiteke: erositako materialen %64,7 ikasleria soilari zuzendu zaio, %23,5 ikasle eta irakasleei, eta %5,9 irakasleria soilari.

Fondoaren gaurkotzea sailka

Bosgarren taulan aurkezten diren datuei erreparaturaz gero, gaurkotze-maila oso baxuak antzeman daitezke, ezer edo

gutxi gaurkotu diren fondoek datuak direla kontuan hartzen badugu. Bertan ikus daitekeenez, literatura da arlo bakarra dokumentuen gaurkotze nabarmena erakusten duena, alegia, ikastetxeen %53k arlo horretan gaurkotze nahikoa edo altua du. Dokumentu nahikoa gaurkotuak dituen beste arlo bat da Gizarte Zientziak, Historia eta Geografia; %50era hurbiltzen da portzentaje hori.

5. taula. Sailen araberrako dokumentuen gaurkotzea (ezer edo gutxi gaurkotutako ikastetxeen %)

Saila	%	Saila	%	Saila	%
Hizkuntza Klasikoak	82,3	Musika	70,6	Natur Zientziak	58,8
Heziketa Plastikoa	76,5	Teknologia	70,6	Hizkuntza	52,9
Gorputz Heziketa	76,5	Atzerriko Hizkuntzak	64,7	Gizarte Zientziak, Historia eta Geografia	41,1
Matematika	76,5	Filosofia	64,7	Literatura	29,4

Tratamendu teknika

Liburutegietako materialen tratamenduari dagokionez, nabarmendu daitezkeen datuak honako hauek dira:

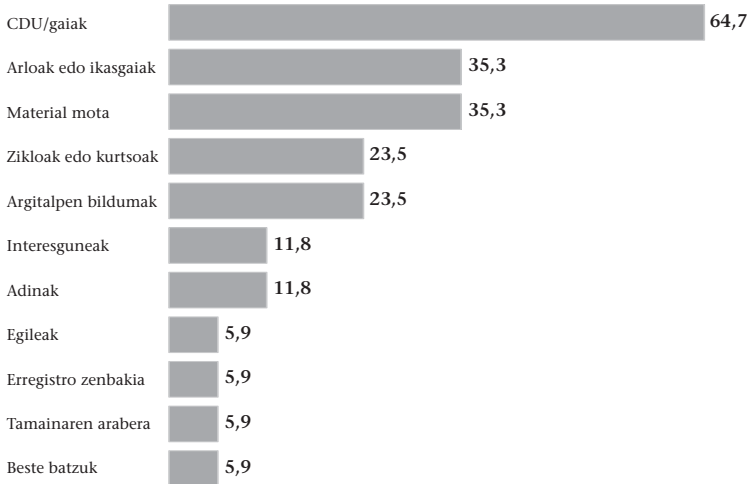
- Ikastetxeen %39,1ek tratamendu osoa eta zuzena egiten duela azaltzen du, alegia, ezarritako arautegiarekin bat datorren katalogazioa eta sailkapena egiten duela. Ikastetxeen %39,1ek osoa ez den tratamendua egiten dela azaltzen du eta %21,7k dio ez duela dokumentuen inongo tratamendurik egiten. Azken datu hori altuagoa da espainiar Estatukoaren ondoan. Kasu horretan, tratamendurik egiten ez duten ikastetxeen portzentajea %13,4koa da.
- Materialen tratamendu teknika egiten duten ikastetxeen %64,7k informatizatutako sistemaren bat erabiltzen duela azaltzen du.

Antolaketa

Liburutegietako bildumarekin zerikusirik duen beste aspektua da material horiek antolatzeko erabilitako prozedura.

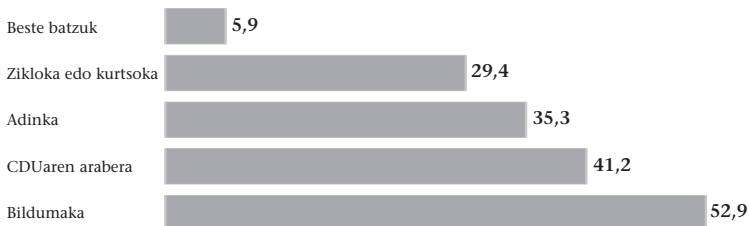
Antolatze-sistema teknikoena ikastetxeen %64,7k erabiltzen du ezagutzako materialak antolatzeko. Curriculumarekin lotutako irizpideak era desberdinean banatzen dira. Horrela, ikastetxeen %35,3k erabiltzen du *ikasgaiak* irizpide gisa; %23,5ek *zikloak edo kurtsuak* eta %11,5ek *adinak*. Badago ikastetxeen %35,3 *material mota* edo *euskarria* erabiltzen duena. Gainerako datuak 11. irudian ikus daitezke.

11. irudia. Ezagutzazko materialen antolaketa (ikastetxeen %)



Fikziozko materialak antolatzeko erabilitako metodoak 12. irudian aurkezten dira.

12. irudia. Fikziozko materialen antolaketa (ikastetxeen %)



Material horien antolaketan *bilduma* irizpidea da nagusia (ikastetxeen %52,9) eta ondoren *CDU* irizpidea. Ordena ho-

ri eta portzentajeak aldatu egiten dira espainiar Estatuko datuetan. Kasu horretan *CDU* irizpidea ikastetxeen %38,3k dabil eta *bilduma* irizpidea %37,5ek.

Eskuragarritasuna

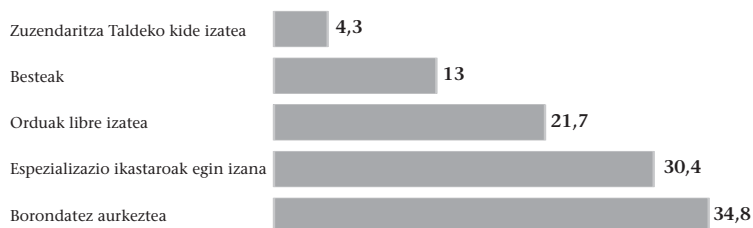
Bildumen eskuragarritasunari dagozkion datuak behaketa zuzenaren bitartez jaso dira. Datu horien arabera, bildumen eskuragarritasuna, kasuen %30,4n, *eskas* baloratu da. Horrek esan nahi du dokumentuen zati bat bakarrik eta ez guztiak daudela irakurleen eskura edota seinaleztapena ez dela egokia bildumaren erabileran ondo orientatzeko. Ikastetxeen %60,9k *egokia* gisa baloratu du eskuragarritasuna. Espainiar Estatuan lortutako datuen arabera, ikastetxeen heren batek bakarrik (%36,6) lortzen du *egokia* kalifikazioa.

Arduraduna

Arduraduna izendatzea eta antzintasuna

Liburutegiaren ardura gehienetan irakasleriari egokitzen zaio. Arduradunak izendatzeko erabiltzen diren irizpideen artean, borondatez aurkeztea da hedatuena, bigarrena espezializazio ikastaroak egin izana eta hirugarrena orduak libre izatea (ikus 13. irudia). Aipatzekoa da kasuen %4,3n soilik hartzen dela kontuan Zuzendaritza Taldeko kide izatea.

13. irudia. Arduraduna izendatzeko irizpideak (ikastetxeen %)



Arduradunaren antzinakotasunari dagokionez, esan behar da kasuen %47,1en arduradunak hiru urte baino gehiagoko

antzinatasuna duela eta kasuen %52,9n hiru urte baino gutxiagokoa.

Arduradunaren prestakuntza

Irakasle-jarduera burutzen duten mailari dagokiona da liburutegiko arduradunen oinarrizko prestakuntza. Arduradun horiek jaso duten prestakuntza osagarria honako alderdi hauetan zentratu da: *Liburutegiaren Ekonomia* (%58,8), *Oinarrizko Informatika* (%47,1), *Haur eta gazteen irakurketa eta literatura* (%35,3) eta *Pedagogia eta Didaktika* (%17,6). Espainiako Estatuan arlo horretan jasotako emaitzekin alderatuz gero, desberdintasun nabariak azaltzen dira Liburutegiaren Ekonomian jasotako prestakuntzan. Kasu horretan, arduradunen portzentajea %28,7 da.

14. irudia. Arduradunek sumatu dituzten prestakuntzarako beharrak (arduradunen %)

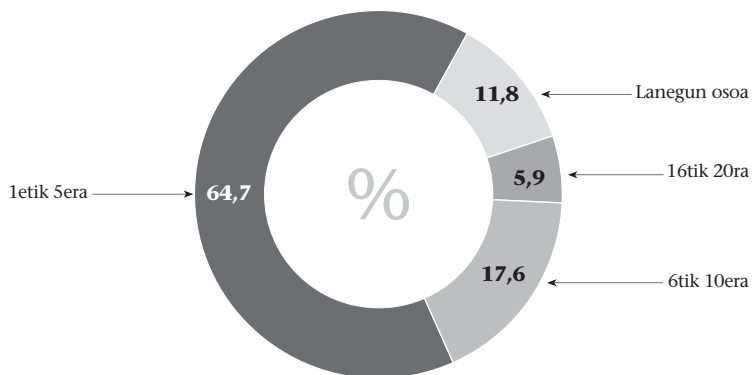


Hala ere, 14. irudian ikus daitekeen moduan, arduradunen %70ek Liburutegiaren Ekonomia eta Haur eta gazteen irakurketa eta literaturan prestakuntza beharko luketela pentsatzen dute. Beharra duten beste prestakuntza arloak Informatika (%41,2) eta Pedagogia eta Didaktika (%29,4) direla diote.

Arduradunaren arduraldia

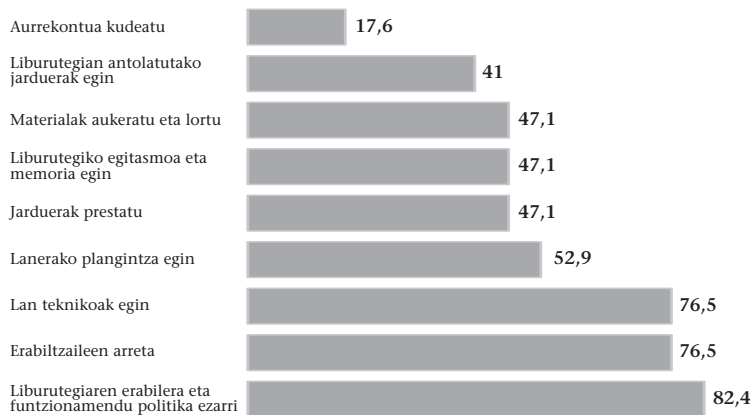
Arduradunen %64,7k bat eta bost ordu bitarteko arduraldia dauka. Guztietatik, %11,8k bakarrik dauka arduraldi osoa.

15. irudia. Arduradunak eskainitako ordu kopurua (ikastetxeen %)



Arduradunaren funtzioak

16. irudia. Liburutegiko arduradunaren funtzioak (arduradunen %)



Liburutegiko arduradunaren funtzioen artean orokortue-
na da liburutegiaren erabilera eta funtzionamendu politika
ezartzea (%82,4). Espainiako Estatuan egindako ikerketan,
aldiz, funtzio orokortuenak lan teknikoak egitea eta erabil-
tzaileenganako arretaz arduratzea dira. Gure ikerketa hone-
tan funtzio horiek ere nahikoa orokortuak daude, eta ardu-
radunen portzentajea %76,5 da.

Gainontzeko funtzioen banaketa 16. irudian beha daiteke.

Konklusioak

Hona hemen ikerketa honetan ateratako konklusio garrantzitsuenak:

1. Ikastetxeetako liburutegiek ibilbide zabala dute, liburutegi gehienek urte batzuetako funtzionamendua erakutsi baitute. Horretaz gain, liburutegi-proiektuarekiko asebetetzea ere altua da.
2. Ikastetxeen gehiengo handiak hobekuntza edo berrikuntza egitasmoetan parte hartzen du.
3. Oro har, liburutegiaren erabilera ez da soilik mugatzen liburutegiaren zerbitzuetara. Horretaz gain beste erabilera ere badira, hala nola, bilerak, zigorrak betetzea, ikasgela...
4. Lanerako baldintzak (argia, tenperatura, altzariak...) dira positiboen baloratzen diren alderdiak. Aldiz, gutxien baloratzen dena segurtasuna (segurtasun-neurriak, materialen segurtasuna...) da.
5. Nahiz eta aldizkari, egunkari eta ikus-entzunezkoen presentzia gero eta garrantzizkoagoa izan, liburuak dira liburutegietako protagonistak.
6. Kopuru onargarria duten sail bakarrak Literatura eta Gizarte Zientziak dira. Aldiz, gutxien hornituak daudenak Gorputz Heziketa, Matematika eta Hizkuntza Klasikoak.
7. Arduradun, irakasle eta zuzendarien iritzien arabera, euskarazko materialen kopurua ez da egokia.
8. Materialen aukeraketan askotariko eragileek parte hartzen dute, ez bakarrik liburutegiko arduradunak.
9. Liburutegiko fondoak gaurkotzea da aukeraketarako erabilitako irizpide nagusia.
10. Aukeraketarako erabilitako iturri nagusiak dira liburu-dendetako eta argialetxeetako katalogoak.
11. Liburutegiko gaurkotze praktika hedatua dagoela esan daiteke. Gaurkotze hori gehienbat liburuetara eta irakasleriarentzako materialera mugatzen da. Sailei begi-

ratuz, literatura da dokumentuen gaurkotze nabarmenena erakusten duena.

12. Sistema teknikoak dira materialak antolatzeko gehien erabiltzen diren sistemak (CDU, OPAC...).
13. Bilduman ondo orientatzeko seinaleztapena ez da egokia.
14. Liburutegiaren arduraduna irakaslea izaten da, eta hura izendatzeko irizpide nagusiak, berriz, borondatea eta espezializazio ikastaroak egin izana.
15. Liburutegiko arduradunen funtzio orokortuenak ondoko hiru hauek dira: liburutegiaren erabilera eta funtzionamendu politika ezartzea, erabiltzaileei arreta ematea eta lan teknikoak (katalogazioa, forratzea...) egitea.¶

Bibliografía

- ANABAD, FESABID eta Ministerio de Cultura (1997): *Las bibliotecas escolares en España: análisis de resultados del estudio sobre la situación*, Madril, Ministerio de Cultura.
- Baró, T., Mañà, M. eta Roig, A. M. (1990): *Les biblioteques a les escoles públiques de Catalunya*, Bartzelona, Diputació de Barcelona, Area d'Educació.
- Baró, T., Mañà, M. eta Comalat, M. (2002): «Las bibliotecas de los centros públicos de Educación Secundaria en la ciudad de Barcelona», *Anales de Documentación* 5, 59-71.
- Chartered Institute of Library and Information Professionals (2002): *Survey of Secondary School Libraries. Main Findings. A Report Prepared for CILIP*, Londres, CILIP.
- Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y Cultura (1999): *Una aproximación al estudio de las bibliotecas escolares en Navarra. Claves para su mejora*, Iruña, Nafarroako Gobernua.
- Durand, M. eta Waltmann Dashko, M. (2001): *Elementary and Secondary Schools: The Role, Challenges and Financial Conditions of School and School Library Resources in Canada*, Kanada, Culture, Tourism and the Centre for Education Statistics.
- Holton, B., Bae, Y., Baldrige, S., Brown, M. eta Heffron, D. (2004): *The Status of Public and Private School Library Media Centers in the United States 1999-2000*, AEB, National Center for Education Statistics.
- Lonsdale, M. (2003): *Impact of School Libraries on Student Achievement: a Review of the Research*, Melbourne, Australian Council for Educational Research.
- Marchesi, A. eta Miret, I. (2005): *Las bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones*, Madril, Fundación Germán Sánchez Ruipérez.
- Ortiz-Repiso, V. eta Camacho Espinosa, J. A. (2004): «La radiografía de las bibliotecas escolares de Castilla-La Mancha. La biblioteca escolar central», *Educación en Castilla-La Mancha* 22.
- SCCC/HMI (1999): *Taking a Closer Look at the School Library Resource Centre: Self-evaluation Using Performance Indicators*, Dundee, SCCC/HMI Audit Unit.
- Williams, D., Wavell, C. eta Coles, L. (2001): *Impact of School Library Services on Achievement and Learning*, Aberdeen, School of Information and Media, Faculty of Management, The Robert Gordon University.

Legeak

- 32/2002 Foru Legea, azaroaren 19koa, Nafarroako liburutegien sistema arautzen duena (NAO 142, 2002-11-25).
- 172/2004 Foru Agindua, ekainaren 28koa, Hezkuntza Kontseilariak emana, Haur Hezkuntzako bigarren zikloa, Lehen Hezkuntza, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza, Batxilergoa, Lanbide Heziketa eta Lanbide Hastapenerako Programak ematen dituzten ikastetxe publikoen antolaketa eta jar-

duna 2004-05 ikasturtean arautuko dituzten jarraibideak onesten dituen (NAO 91, 2004-07-30).

Departamento de Educación y Cultura. Centro de Documentación del Servicio de Renovación Pedagógica (1999): *Una aproximación al estudio de las bibliotecas escolares en Navarra*, Bibliotecas Escolares. Blitz, ratón de biblioteca, Iruña, Nafarroako Gobernua. Euskarazko eta gaztelaniazko bertsioak PDF formatuan ikusteko: www.pnte.cfnavarra.es/publicaciones/aprox.html

583/2002 Ebazpena, uztailaren 15ekoa, Hezkuntza Zuzendari Nagusiak emana, Lehen Hezkuntzako curriculumean ulermenezko irakurketa lantzeko jarraibideak eta orientabideak ematen dituen (NAO 110, 2002-09-11).

527/2002 Ebazpena, ekainaren 27koa, Hezkuntza Zuzendari Nagusiak emana, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako curriculumean ulermenezko irakurketa lantzeko jarraibideak eta orientabideak ematen dituen.

Nafarroako Gobernuko Hezkuntza Saileko argitalpenak PDF formatuan: www.pnte.cfnavarra.es/profesorado/recursos/biblioteca/coleccion blitz.php
1/1993 Legea, otsailaren 19koa, Euskal Eskola Publikoari buruzkoa (EHAA 38, 1993-02-25).

228/2002 Dekretua, urriaren 1ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko unibertsitatez kanpoko irakasle funtzionarioen lan-baldintzak arautzen dituen hitzarmena onartzen duena (EHAA 204, 2002-11-25).